

(ઓ અલ્લાહ ! રહમત નાઝિમફરમાં મુહંમદ સલ - પર. ઓ અલ્લાહ ! હું તારાથી તારા ફઝલનો સવાલ કરું છું.) પછી પુરૂષો આપા માથાના વાળ ખોડી નાંખે - અથવા ઓછામાં ઓછું આપા માથાના વાળને દરેક જગ્યાએથી સરખે સરખા કાપી નાંખે અને સ્ત્રીઓ આપા માથાના વાળને આંગળીના ટેરવાની લંબાઈથી કંઈક વધુ કપાવી નાંખે. હવે આપનો (ઉમરાહાનો) એહરામખોલી દો. એ સાથે જ બધા પ્રતિબંધો સમાપ્ત થઈ ગયા.

--: ૮, ઝિલહિજ્જહ :-

૮, મી ઝિલહિજ્જહ (યવમુતર વિયહ) ના દિવસે ફજરની નમાઝ પછી મક્કા શરીફથી રવાના થઈને ઝોહર પહેલાંજ 'એહરામ'ની હાલતમાં 'મિના' પહોંચી જવું. **لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ بِحَجِّ**

હવે હજની નિયતથી આ એહરામપહેરવું. જે જગ્યાએ (મક્કામાં) રોકાએલા હોય, તેજ સ્થળેથી 'લવ્બયક અલ્લાહુમ્મિહિજ્જહ' પઠવું. (ઓ અલ્લાહ ! હું હજ માટે હાજર છું.) **اللَّهُمَّ مَجِيئِي حَيْثُ حَبَسْتَنِي**

પછી આ દુઆ પણ પઢીલો. 'અલ્લાહુમ્મહલ્લી હયયુ હબસ્તની' (ઓ અલ્લાહ ! અગર મને હજ કરવાથી રોકી દેવામાં આવે, તો મારું રહેઠાણ એજ જગ્યાએ છે. જ્યાં આપે નક્કી કરી દિયું છે.) **اللَّهُمَّ هَذِهِ حَجَّةٌ لِي رِيَاءَ فِيهَا وَلَا سُمْعَةً**

પછી કિવ્લાની દિશા તરફ મોટું કરીને ઉભા રહીને આ દુઆ પઢે. 'અલ્લાહુમ્મહાઝિહી હજ્જતુલુન લા સિયારહ ફીહા વલા સુમ્અહ'

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

પછી ઊંચા અવાજે તલબિયહ પઢે 'લવ્બયક અલ્લાહુમ્મલવ્બયક, લવ્બયક લા શરીફ લક લવ્બયક, ઈબ્રલહમ્દ વજ્જનઅમતા લક વલમુલ્ક, લા શરીફ લક.'

--: મિના માં રોકાણ :-

'મિના' માં રહીને ઝોહર, અસર અને ઈશાની નમાઝ કસ્ર પઢે (બે રકાત જ પઢે) બધી જ નમાઝો પોત-પોતાના સમય માંજ પઢે.

--: ૯, ઝિલહિજ્જહ :-

--: અરફા માં રોકાણ :-

'યવમુલ અરફા' ૯, ઝિલહિજ્જહ ના ઝવાલ (મધ્યાન)થી લઈને ગુરૂબે આફતાહ (સુયસ્તિ) સુધી અરફાત ના મેદાનમાં ગમે ત્યાં થોભવું એને 'યુકુફે અરફા' કહેવાય છે. હજ માં આ 'યુકુફે અરફા' ફરજ છે. (એના વગર હજ અદા થતો જ નથી.) એટલે નવમી ઝિલહિજ્જહના ફજરની નમાઝ મિના માં પઢીને ઈશરાક (સુયોદય) પછી જ અરફાત ના મેદાન તરફ રવાના થવું. રસ્તામાં તસ્બીહાત પઢતા જવું. તલબિયહ પણ પઢતા રહેવું.

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

'લવ્બયક, અલ્લાહુમ્મલવ્બયક લવ્બયક લા શરીફલક લવ્બયક ઈબ્રલહમ્દ વજ્જનઅમત લક વલમુલ્ક, લા શરીફ લક.' 'મસ્જિદે નમેરહ'માં જગ્યા મી જાય. તો એક જ અઝાન અને બે ઈકામત ની સાથે (ઈમામે હજની પાછળ) ઝોહર અને અસરની નમાઝ એક સાથે કરવું પડે એ બન્ને નમાઝો વચ્ચે બીજી કોઈ નમાઝ ન પડે. એવી જ રીતે અસર પછી પણ કોઈ નમાઝ ન પડે. પરંતુ 'મસ્જિદે નમેરહ'માં જે જગ્યા ન મળે તો અરફાતમાં ગમે ત્યાં રોકાઈ જાય. હવે ઝોહર અને અસરની નમાઝો એક સાથે એક જ અઝાનથી ન પડે - પરંતુ અલગઅલગ બે અઝાનો સાથે પોત-પોતાના સમયમાં જ અદા કરો. ઝવાલ થતાં જ 'યુકુફ' શરૂ કરો.

ઝવાલ થતાં જ 'યુકુફ' શરૂ કરો. સાંજ સુધી લવ્બયક...પઢતા રહેવું. તેમજ ખુબ કરગરીને દુઆઓ કરવી, તવબહ-ઈસ્તિગફાર કરતા રહેવું. ચોથા કલેમહને વધુમાં વધુ પઢવું. આ 'યુકુફેઅરફા' ઉભા રહીને કરવું. અફ્જલ છે - પરંતુ બેસીને કરવું પણ બાઈઝ છે. શક્ય હોય તો 'જબલેરહમત'ની નીચે યુકુફ કરવું - એ

શક્ય ન હોય તો અરફાત ના મેદાનમાં ગમે ત્યાં યુકુફ થઈ શકે છે. કિવ્લાની તરફ મોટું રાખીને બન્ને હાથોને ઊંચા કરીને તલબિયહ પઢવું.

--: એ દિવસની સર્વોત્તમ તસ્બીહ :-

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَ لَهُ الْخَمْدُ، وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

''લાર્હલાહ ઈલ્લાહુ વહદહુ લા શરીફ લહુ લહુલમુલ્કુ વલહુલ હમ્દુ'' યુદ્ધથી વ યુમીતુ બિયદિહિલ ખયર વહુલ અલાકુલ્લિ શયર્થન કદીર.'

પછી સુયસ્તિ (ગુરૂબ) સુધી ત્યાંજ થોભવું - પરંતુ મગરિબની નમાઝ 'અરફાત'માં ન પઢવું. (ગુરૂબ પછી) ત્યાંથી મુઝલદિફર તરફ રવાના થઈ જવું.

--: મુઝલદિફરમાં રોકાણ :-

'મુઝલદિફર' પહોંચીને એક જ અઝાન અને બે ઈકામતની સાથે મગરિબ અને ઈશાની નમાઝ કરવું. બંને નમાઝો વચ્ચે બીજી કોઈ નમાઝ ન પડે. ઈશાની ફરજ નમાઝ અદા કરવા પછી જ મગરિબની બે સુબ્હતો અને પછી ઈશાની સુબ્હતો અને વિગ્ર પઢો - ત્યારબાદ દુઆ, તવબહ, ઈસ્તિગફાર અને ઝિલ્લુલાહમાં રાત પસાર કરો. સવારે મોટા ચાંચાંની સાઈઝની ૭૦, કાંકરિઓ દરેક વ્યક્તિ પોતાની 'રમી' માટે ભેગી કરે.

--: ૧૦, ઝિલહિજ્જહ :-

સવારમાં વહેલા ઉઠીને ફજરની નમાઝ અદા કરવા પછી કિવ્લાની તરફ મોટું કરીને પૂઠો.

اللَّهُ أَكْبَرُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

'અલહમ્દુ લિલ્લાહિ, અલ્લાહુ અકબર, લાર્હલાહ ઈલ્લાહુ' (બધી જ પ્રસંશા અલ્લાહ માટે જ છે. અલ્લાહ સૌથી મહાન છે.. અલ્લાહ સિવાય કોઈ ઈબાદતને લાયક નથી.) સુર્ય નિકળતા પહેલાં જ 'મિના' તરફ 'તલબિયહ' પઢતાં રવાના થઈ જવું. (લવ્બયક, અલ્લાહુમ્મલવ્બયક, લવ્બયક લા શરીફ લક લવ્બયક, ઈબ્રલ હમ્દ, વજ્જનઅમતલક વલમુલ્ક, લા શરીફલક.)

--: જમરતુલ ઉકબહ :-

'મિના' પહોંચીને 'જમરતુલ ઉકબહ' (મોટા શયતાન) ને સાત કાંકરી એક પછી એક મારે (એકી સાથે સાતેય કાંકરી ભેગી ન મારે.) (જીવના જોખમના લિદે, ભીડ ભાડ થી બચવા માટે સાંજે અથવા રાત્રે કાંકરિઓ મારવી બેહતર છે.) કાંકરી મારતી વખતે આ તસ્બીહ પઢો -

اللَّهُ أَكْبَرُ

'અલ્લાહુ અકબર' - કાંકરીઓ માયાં પછી તરત જ લવ્બયક કહેવું બંધ કરી દો. 'રમી' કર્યા પછી દુઆ માટે ત્યાં ન થોભવું. તરતજ પોતાના તંબુમાં આવી જવું અને પછી કુરબાની કરવા ચાલ્યા જવું.

--: કુરબાની :-

કુરબાનીની ટિકીટ ખરીદવું પણ બોઈઝ છે. અગર ટિકીટ લીધી ન હોય તો હવે 'કુરબાની' ના સ્થળે પહોંચવું. કુરબાની કરતી વખતે આ દુઆ પઢવું.

بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا مِنْكَ وَ لَكَ اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي

'બિસ્મિલ્લાહિ અલ્લાહુ અકબર, અલ્લાહુમ્મઈબ્રહાઝા મિન્ક વ લક - અલ્લાહુમ્મતકબ્બલહુ મિન્ની - (અલ્લાહ ના નામથી શરૂ કરું છું. જે સૌથી મહાન છે - ઓ અલ્લાહ આ કુરબાની તારાજ તરફથી છે અને તારા માટે જ છે. ઓ અલ્લાહ ! તું એને મારા તરફથી સ્વિકારી લે.)

--: માથાના વાળોનું મુંડન :-

કુરબાની કર્યા પછી પુરૂષો આપા માથાનું મુંડન કરાવે. અથવા માથાની બધી જ બાજુઓથી સરખી રીતે આંગળીના ટેરવા જેટલા વા' કપાવે. સ્ત્રીઓ આંગળીના ટેરવાથી થોડાક વધારે લંબાઈમાં આપા માથાના વા' ને કપાવી લીએ. હવે એહરામખોલી નાંખો. શયનસુખ સિવાય બધાજ પ્રતિબંધો હવે પુરા થઈ ગયા.

--: તવાફે ઝિયારત :- (તવાફે ઈફાઝહ)

હવે 'તવાફેઝિયારત' કરો - એનો સમય છે, ૧૦, ઝિલહિજ્જહથી ૧૨, ઝિલહિજ્જહના સુયસ્તિ (ગુરૂબ) સુધી છે. આ તવાફ દિવસ કે રાતના ગમે ત્યારે કરી શકાય છે. સામાન્ય રીતે ૧૧, ઝિલહિજ્જહ ના વધારે સરખતા અને અનુકૂળતા રહે છે. (તવાફે ઝિયારતની રીતે એવી જ છે, જેવી કે ઉમરાહના તવાફની છે.) તવાફ પુરૂષો સાથે કરવું જરૂરી છે, પરંતુ એના માટે 'એહરામ'નું હોવું જરૂરી નથી.

મસ્જિદે હરામમાં જમણાં પગે દાખલ થઈને આ દુઆ પઢો.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ سَلِّمْ، اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

'અલ્લાહુમ્મસલ્લેઅલા મુહંમદિવ વ સલ્લિમ-અલ્લાહુમ્મફતહલી અબવાબ રહમતિક.'

--: ૧૧, ૧૨ અને ૧૩ મી ઝિલહિજ્જહ :-

ઝવાલ પછી થી લઈને રાત સુધી ગમે ત્યારે ત્રણેય શયતાનો (જમરાત)ને કાંકરિયો મારો. (દરેક શયતાન ને સાત - સાત કાંકરિયો અર્થાત એક દિવસમાં કુલ ૨૧, કાંકરિયો મારવી.) પહેલા નાના શયતાન ને (જમરએ ઉલા) સાત કાંકરિયો મારો. દરેક કાંકરી મારતી વખતે 'અલ્લાહુ અકબર' કહો. **اللَّهُ أَكْبَرُ**

પછી કીબલા તરફ મોટું કરીને (જમરાત તમારા જમણા હાથ તરફ હશે.) દુઆ કરો. પછી વચલા શયતાન (જમરએ વુસ્તા) તરફ જાઓ એને પણ આજ પ્રમાણે 'અલ્લાહુ અકબર' ની તસબીહ પઢતા-પઢતા સાત કાંકરિયો મારો - પછી એવી જ રીતે કિબલા તરફ મોટું કરીને દુઆ કરો. પછી ત્રીજા શયતાન (જમર એ ઉકબહ) તરફ આગો વધો એને પણ એજ પ્રમાણે 'અલ્લાહુ અકબર' કહેતાં સાત કાંકરીઓ મારો. પરંતુ હવે દુઆ ન કરો. બસ, તમારી 'રમી' પુરી થઈ ગઈ. હવે તમને છૂટ છેકે ૧૨મી ઝિલહિજ્જહની 'રમી' કર્યા પછી સુયસ્તિ (ગુરૂબ) પહેલાં 'મિના' છોડી દો, અથવા ૧૩મી ઝિલહિજ્જહની 'રમી' પુરી કર્યા પછી જ 'મિના' થી રવાના થાઓ.

--:તવાફે વિદાય:-

'હજ' કર્યા પછી જયારે મક્કામુકર્રમહ થી પોતાના વતન પાછા ફરવાનો ઈરાદો થાય, ત્યારે 'તવાફેવિદાય' કરવું વાજિબ છે. (આ 'તવાફ'ની રીત પણ નકલ ઉમરાહ ના 'તવાફ' જેવી જ છે.) મસ્જિદે હરામમાં પોતાના જમણાં પગથી દાખલ થઈને આ દુઆ પઢો :

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ سَلِّمْ، اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

બિસ્મિલ્લાહિ 'અલ્લાહુમ્મસલ્લેઅલા મુહંમદિવ વસલ્લિમ. અલ્લાહુમ્મફતહલી અબવાબ રહમતિક'' (અનુવાદ આગળ થઈ ગયો છે.) મસ્જિદે હરામથી બહાર નિકળતા, સાબો પગ પહેલા બહાર કાઢો અને આ દુઆ પઢો. **بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ سَلِّمْ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ**

બિસ્મિલ્લાહિ 'અલ્લાહુમ્મસલ્લિઅલા મુહંમદિવ વસલ્લિમ. અલ્લાહુમ્મઈબ્રહાઝા મિન ફઝલિક.' નોટ : હજના સફરમાં જવા પહેલા (૧) પોતાના બધા જ કસ્રો અદા કરી દો (૨) બંદાઓના હક્કો અદા કરો, અથવા માફ કરાવી લો. (૩) પોતાની વસીયત લખી દો. નોંધ : સવાબે દાઈને પ્રાપ્ત કરવા આ પત્રિકાની વધુમાં વધુ કોપીઓ બનાવીને ગુજરાતી વારંચા હાજુઓમાં વહેંચો.

મફત કોપી માટે સંપર્ક સાધો :

THE ISLAMIC BULLETIN

P.O.Box. 410186, SF, CA 94141-0186 U.S.A.

Web Site : www.islamicbulletin.org

e-mail : info@islamicbulletin.org

Gujarati الجوجاراتية